
Insemnări ieșene

Revistă bilunară

Vînătoare Domnească *)

Măria-Sa porni pe neașteptate dela Suceava, numai cu vînătorii săi și cu slujitorii, lăsînd portar al Cetății pe boierul său cel nou Hărman. Siimenii care ieșiseră dela odăile lor în urma Domnului, în număr de două sute, erau sub puterea lui Simion Jder, postelnic nou al doilea. O șamă din vînătorii Starostelui erau duși înainte. Deasemeni razeși din trei ținuturi încălecaseră, ca să vie întru întîmpinarea Măriei-Sale, la Pipirig. Acest alaiu petrecu Domnia pînă în valea Largului, de unde se vede ridicîndu-se piepîș în nouri muntele Pătru-Vodă. Din acel loc, pîlcurile de razeși cu căpitaniii lor se desfăcură în două: unii apucară pe albia Bistriței la deal, descălecînd la Borca; alții coborîră pe albia Bistriței la vale, făcînd popas la Călugăreni, lîngă Piatra Diavolului.

Copiii de casă întinseră masă de prînz în Poienița Minzului, sub culmea lui Pătru. Acolo, lîngă revărsarea brazilor și treptele puhoaielor, se împrăștiaseră grohotișuri: unele, în chip de lespezi, de mult se înteleniseră. În jurul lor răsăreau ici și colo, din țărîna saracă, florile brumei. Erau cele din urmă po-doabe ale toamnei; cupele lor, în care nu venea să se adape nicio gîză, aveau albăstrimea palidă a cerului. În poiană era pace; deasupra sunau șuiete; mestecenii și cireșii însemnau pe luncă pete de aur vechiu și aramă.

Ciobanii din acel munte dobîndiseră voie dela Măria-Sa ca să se înfățișeze și să închine brînză în bărbînțe și bărbăcuți grași. Vodă îi primi între acele grohotișuri și flori ale brumei.

Erau opt stăpîni de turme, cu cîte un strungar în urma fiecăruia. Fiecare din acești feciori aducea de căpăstru un asin, pe samarul căruia se afla așezat ploconul. La patruzeci de pași, în marginea poieniței, stăpîni de turme îngenunchiară și-și descoperiră pletele, punînd deoparte la pămînt căciulile de ber-

*) Fragment din „Izvorul Alb”.

bece. Ingenunchiară și feciorii. Numai asinii stătură în picioare ; cîțiva din ei începură să zbiere din surle, cu mare uimire. Locul era plin de slujitori și vînători domnești ; așa mulțime nu se văzuse niciodinioară în acea parte de lume.

Măria-Sa trimise poruncă stăpînilor de turme să se apropie. Ei își lăsară căciulile în iarbă, ca să vie măgărușii să le miroase, și înaintară la Domnie cu capetele goale, ingenunchind iar.

— Vă mulțămim pentru darul domniilor voastre, zise Vodă. Starostele lor îndrăzni să răspundă, ridicînd fruntea :

— Poftim sănătate Luminăției-Tale, Doamne ; și să guști Măria-Ta din fructul oilor noastre. Noi facem aici o brînză care se chiamă domnească ; dar nu știm dacă ajunge pînă la Cetatea Măriei-Tale. Noi socotim așa, Slăvite Doamne, că dela munte și pînă la Cetatea Luminăției-Tale, se găsesc mulți cloncani care o ciugulesc.

Vodă zîmbi de asemenea îndrăzneală și pofti să i se desfacă, pe lespede de dinaintea sa, o bărbînță. Copiii de casă se repeziră bătîndu-se în capete spre măgăruși. Aceștia se smunciră cu spaimă din căpestre și se suiră pe ripi, ciocănind repede din copite. Oierii răcniră din genunchi, cum se aflau, cătră strungari, cum să facă să prindă asinii, împresurîndu-i.

Bărbînța fu adusă și desfăcută. Vodă luă cu două degete și gustă.

— Ia mai multă, Măria-Ta, îl îndemnă unul dintre munteni. Măria-Sa gustă și a doua oară.

— Intr'adevăr, se învoi Domnul, brînză asta e mai bună decît orișicare pe lumea asta.

— S'o ospătezi sănătos, Slăvite Doamne, se bucurară oierii.

Măria-Sa porunci stolnicului său să sloboadă acelor stăpîni o bute de vin, ca s'o beie cu toții și să cînte întru slava sa. Oierii se bucurară a doua oară.

— Aveți nevoie de ceva, domnilor și fraților ? îi ispiti Vodă.

— Nu ; căci ne-am îndestulat de bună-voia Măriei-Tale. . Avem destulă lărgime aici dela un uncheș al Măriei-Tale, dela carele am și dat muntelui nume Pătru-Vodă.

Copiii-de-casă slujeau masa ; vînătorii hrăneau focul din preajmă cu trunchiuri întregi.

— Am înțeles, Slăvite Doamne, îndrăzni iarăși unul dintre

oieri, că Măria-Ta te duci în petrecere de vînătoare. Se află și aicea la noi destule fiare. În vara asta au ieșit împotriva noastră, cu războiu, uște urși. Ne-am hărțuit noi cu dinșii o vreme; pînă ce-au trîntit pe Dominte într'o rîpă. Dacă nu știi Măria-Ta, apoi află că Dominte e baciul meu cel mai bătrîn. După ce l-au trîntit, el s'a sculat din rîpă și s'a suit iar la războiu. Apoi i-am lăsat să ieie cîte-o oaie și după aceia i-am alungat cu cîinii și parii.

— Sint și bouri? întrebă Măria-Sa.

— Sint. Au ei niște locuri unde hălăduiesc și nu-i tulbură nimeni; însă Măriei-Tale trebuie să deie dijmă,— fiind Lumină-ția-Ta stăpîn și al omului și al dobitocului.

După ce alaiul purcese din nou și ieși iarăși la lărgime, Măria-Sa văzu pîclă asupra muntelui celui mare. Cînd se porunci al doilea popas, la asfințitul soarelui, pîcla se lăsă pe poalele Ceahlăului și piscul rămase în lumină, nins, dîncolo de lume și singur, ca o clopotniță a lui Dumnezeu. Starostele Căliman ieșise în calea Măriei-Sale, călăuzindu-l dintr'odată într'o pustietate. Erau în niște poieni ascunse, sub zidăriile prăpăstiilor, unde bătea cu putere, ca o vilvoare de pojar, asfințitul.

Siimenii apucară intrările locului, împinzînd străji. Măria-Sa trecu numai cu cei opt vînători vechi ai Starostelui, cu însuși Căliman și feciorii lui și cu Jderii cei tineri, într'un afund mai adînc al singurătății. Cînd se opriră și descălecară, sosi din urmă și sfințitul Amfilohie Șendrea.

Incepea să scadă lumina.

Arhimandritul alege loc curat la marginea izvorului ce se prelingea din stîncă și desfăcu iconostasul. Dădu sunet dintr'o simandă mică de aramă, bătînd în ea ca într'o toacă și începu slujba de sară. Cum îngenunchie Măria-Sa în fața imaginilor sfinte, se auzi în munte, undeva departe, o toacă de lemn răspunzînd simandrei. Vodă o ascultă atent ca pe o cîntare a singurătății. După aceia se sculă din rugăciune și veni la foc. Indată vînătorii se mișcară, ca să pregătească palatul de noapte al Domniei.

După rînduiala oamenilor de pădure, cea dintăiu grijă a popasului e focul. Deci dăduseră la pămînt cu topoarele, în marginea poienii, carpeni și fagi. Niciodată lemnul acesta n'a avut altfel de întrebuițare în munte; vilvătăile și jarul carpănului și fagului au o putere tot așa de mare ca a soarelui în dricul ve-

rii. Oamenii starostelui chibzuiră întâiu o temelie de trunchiu bătrîn ; după aceia clădiră cu meșteșug un jertfelnic de trupuri tinere. Apoi zbătură cu amnarele în cremene, aprinzînd sori mici în vîrfuri de iască ; suflară puterea aceasta în uscăciune de cetină și mușchi, așezînd-o sub jertfelnic ; vîntul învăluie deodată vîlvătăile, desfăcîndu-le în limbi aprige.

Starostele Căliman alege locul de hodină al Domniei la un molid, într'o apropiere potrivită a flăcărilor. Întăiu făcu semnul crucii în scoarță, cu toporul, ca să îndepărteze nesomnul, apoi potrivea culmea colibei, pe care ceilalți vînători sprijiniră laturile. Cu solzi de cetini alcătuiră acoperișul. Subt adăpost clădiră așternut gros dintr'aceleași clomburele de brad subpuse treptat. Zvîrliră deasupra poclăzi. Vodă se așeză în dogoarea luminii în deschizătura colibei. În partea cealaltă a focului se rînduiră vînătorii Măriei-Sale, desfăcînd de pe ei cojoacele și prăjindu-se cînd pe-o parte, cînd pe alta. Boierii și sfințitul Arhimandrit se așezară într'o latură a colibei Măriei-Sale, unde-i ajungeau fumul și-i sfichiuiau cîteodată și flăcările. Măria-Sa nu-i băga în samă, cufundat dintr'odată în gînduri.

Într'un tirziu, Măria-Sa chemă lingă sine pe Starostele Netchifor. Într'această clipă vînătorii se mișcară, sporind năprasnic pojarul.

— Cinstite Staroste Căliman, întrebă Vodă, ce răspuns ai dela oamenii domnieitale ?

— Măria-Ta, răspuse bătrînul, stînd cinchit lingă stăpînul său ; am eu doi vînători bătrîni, cunoscători la bouri. Am umblat ast'dimineață împresurînd locurile pînă pe culme. Am găsit urme la niște hoști. În acele gloduri se vedeau însemnate copite de bour tare alungînd două vaci. Altă urmă de taur, în acea parte de munte, nu s'a aflat. Alți vînători au găsit în partea Bistriței, drept cînd a stat soarele la amiază, un buluc de șase tineri, care se jucau într'o poiană. Vor fi fiind și alții, dar nu cutează să vie într'această singurătate, unde stăpînește bătrînul. Socoteala noastră este, pecît înțeleg, să-l urmărim pe acesta. Eu îl cunosc de mult.

Voievodul asculta, cu fruntea plecată.

— Decînd, Staroste Căliman ?

— Măria-Ta, eu îl știu decînd eram ca acești feciori ai mei. Și eu m'am spăriet ca și dinșii, cînd mi s'a arătat întăia oară. Ptiu, drace !

— Cîți ani sînt de-atuncea ?

— Intîmplarea asta am avut-o, Măria-Ta, în domnia lui Alexandru-Vodă Bătrînul. Părintele meu m'a mînat la munte să cercetez turmele, cum am mînat și eu pe Onofrei și pe Samoilă. Intr'o zi, m'a apucat un vîrtej de ploaie și m'am oploșit subț o stîncă. Cînd a conținut ploaia, am rămas în nour și nu mi-am mai putut cunoaște drumul. Cu toate acestea, fiind asupra serii și temîndu-mă să nu mă apuce noaptea, am ieșit din locul meu, căutînd calea spre stîna. Am umblat o vreme, pînă ce s'au mișcat nourii de deasupra mea. Atuncea m'am aflat într'un loc cu desăvîrșire necunoscut. Nu-l văzusem niciodată. Eram la un prag, deasupra prăpăștiilor. Am ocolit pe după niște desimi, mi-am căutat calea înapoi; n'am mai găsit-o. Era încă lumină cînd, dintr'odată, am auzit pufnind și mugind. M'am lipit subț jnepeni. Bourul s'a oprit scurmînd pămîntul cu copitele de dinainte; după aceia a împuns cu coarnele în desime lîngă mine, a făcut o săritură, și i-am auzit duduital umbletului la vale.

Măria-Ta, era un bour mare cum nu s'a mai văzut nici-odată. Cînd a slobozit muget, am băgat de samă cum i se zbate într'o parte limba neagră. Era alb. După ce s'a alînat în mine groaza acelei arătări, am intrat pe urma lui, unde rupsesese desimea cu coarnele. Cum am răzbit prin desime, am găsit alt prag. Bourul sărise deadreptul peste rîpă, însă eu am aflat trecere, cotînd pe o muche îngustă. Atuncea am văzut în stînga schitul de subț Duruitoare. Mi s'a părut că trece într'acolo ș'o potecă. N'am putut întîrzia; am dat iar de urme și am umblat la vale, pînăce am cunoscut locurile.

— Domnia-Ta crezi că bourul e tot acela?

— Ptiu, drace! asta-i numaidecît. Deasemeni feciorii mei l-au văzut. Și ei spun că-i tot el. Bourii ceilalți sînt murgî; a-cesta e alb.

Vodă ridică fruntea în lumină. Chemă pe Staroste mai aproape.

— Adevărat să fie ce se spune, Staroste Căliman, că bourul acela are stăpîn?

— Măria-Ta, n'am dezlegare să vorbesc; e cu primejdie.

— Te dezleagă părintele Arhimandrit.

— Dacă părintele Arhimandrit mă dezleagă și amenință cu aghiazmă asupra pustiei, atuncea ași putea să grăiesc, — poruncindu-mi și Luminăția-Ta.

Părintele Arhimandrit veni la Staroste, apăsîndu-și mîna pe fruntea lui și dîndu-i dezlegare. Apoi căută lîngă iconostas, în

laturea colibei, apă sfințită, și stropi în patru vânturi, binecuvîntînd.

Starostele se așeză la pămînt oftînd, cîrînd cu teamă nasul spre Măria-Sa.

— Măria-Ta acest bour alb ar fi fiind al Lui.

— A cui anume ?

— A Lui, Măria-Ta. M'a dezlegat părintele Arhimandrit, însă nu cutez, ca să nu-mi amorțească limba.

Părintele Amfilohie îi înlesni lămurirea :

— Măria-Ta, zise Arhimandritul, Starostele socoate că stăpînul bourului e Demonul, adică un vrăjitor. Bătrîni de demult l-au înfricoșat pe domnia-sa ; iar domnia-sa crede că acesta e un legămînt ca să nu grăiască ; și a poruncit și feciorilor domnieisale, să tacă.

— Intocmai așa este ; ptiu, drace ! răsuflă cu greutate Starostele Nechifor. A fost obiceiul să lăsăm, noi stăpînii de oi, taină într'o ocnită a muntelui, în dosul schitului de sub Duru-itoare. Așa s'a urmat pînă acum. Bourul vine, ia darul și-l duce la peștera unde acel vrăjitor ar fi sălășluind. Dacă n'am face așa, s'ar isca asupra oilor o primejdie de vîrtejuri, ori o boliște.

— Din vremuri mai vechi, a rămas cunoștință că la peșteră s'ar fi adăpostind un părinte schivnic.

— Măria-Ta, noi am știut altfel. Dacă ar fi fost un sfînt schivnic, l-ar fi văzut unii. Așa, noi numai l-am auzit cîteodată strigînd și am văzut bourul. l-am dat tainul, ca să n'avem din partea lui sminteală. Așa se urmează și acuma, păstrăm rînduiala.

Starostele tăcu. Jarul focului creștea, clipind din ochi nenumărați de pietre scumpe. Imprejurimea era covîrșită de tăcerea muntelui și a singurătății. Vinătorii, trudiți, dormeau de cealaltă parte a vîlvătailor. În văzduhul negru, pe sub stele, trecură cînduri de paseri străine. Unele trimbișară la mari depărțări ca niște cocoare ; altele se chemară, mai aproape, cu găgăiri de găște sălbătice.

Căliman bătrînul le ascultă un timp ; după ce se făcu iar tăcere, el își scutură fruntea.

— Mărite Stăpîne, începu el din nou cuvînt ; dac'ar fi fost un sfînt schivnic, nu ni s'ar fi întîmplat nouă, atunci, să vedem om fărîmcat trecînd calare pe tîrș, deasupra pădurii. Ștînd noi mai mulți la foc, în altă parte a muntelui, și fiind noaptea tîrziu, cași acuma, l-am auzit venind ca un vînt și strigînd : apă ! apă ! Unii au zis că-i om vrăjit și trimis pe sus. Alții ne-am temut să nu fie chiar El.

Domnul rămase un timp cu privirile visătoare ațintite asupra jărăticului schimbător. Căliman Starostele se retrase.

Arhimandritul veni lângă triptic. Măria-Sa se ridică, apoi ingenunchie și făcu rugăciunea cu mare evlavie. Clipa aceasta o așteptau și străjile din fundul poienii : își făcură semnul sfânt și se închinară. Jderul cel mic dormea fără nicio grijă. Postelnicul al doilea, Simion, trecu spre tabăra slujitorilor, în altă poiană, la un pîrâu.

Nevoia sufletului Măriei-Sale de a desface o taină, de care era legat trecutul părinților săi, stărui și'n somn. Măria-Sa avu un vis tulburat, din care se trezi la un ceas după miezul nopții.

La acel ceas al tăcerii de piatră se iscă în pustie un muget, care se rostogoli ca tunetul din ponor în ponor.

Măria-Sa avu o înfiorare. Se trezi deplin.

Așteptă un timp, pînă ce se înalță din nou boncăluit, cu alt vîers. Acesta era mai prelung, amenințător și mînios. Unul dintre vînători se sculă din locul său din umbră și hrăni focul. Văzu pe Măria Sa treaz, ascultînd. Grăi pentru sine, însă așa ca să audă și Stăpînul :

— Se bat cerbii dela ciute.

Se puse la pămînt și adormi îndată.

Intr'alt răstimp, dintr'odată, detună iar pustia de mugetul cel dintăiu. Măria-Sa cunoscuse singur că acela trebuie să fie glasul bourului alb.

Mihail Sadoveanu.

Stilul lui Ibrăileanu

Dacă nimeni nu mai contestă astăzi marea valoare a criticului și istoricului literar Ibrăileanu, în schimb nu puțini sînt acei care învinuiesc scrisul lui de lipsă de stil :

— Ibrăileanu nu are stil...

Nu are stil ?

Dar ce înseamnă că cineva nu are stil ? Nu este oare stilul „felul particular al fiecăruia de a se exprima” ? Nu are, adică, orice om *obligator* un stil, un fel al său de a se exprima ? Cum poate dar cineva — ori cine ! — să nu aibă stil, din moment ce exprimă ceva personal ?

A ! Dar poate e vorba de un *anumit* stil, de un stil cu